

3

28/1980

**Slovenský
národopis**

Jan Hala
47

Na obálke:

1. strana: Ján Hála, S krčiazkom. Olej 1947.

4. strana: Ján Hála, Marka Chovančeková, Olej 1947.

Koncovky a ilustrácie v čísle sú kresby Jána Hálu z knihy Podtatranská dedina.

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA

Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Adam Pranda, Antonín Robek

ČASOPIS SLOVENSKEJ AKADEMIE VIED

OBSAH

STÚDIE

- Milan Leščák: K niektorým aspektom vývinu slovenskej ľudovej kultúry po roku 1945 365
- Václav Frolec: Dvacet let Mezinárodní komise pro studium lidové kultury v Karpatech a na Balkáně (MKKKB) 373
- Ján Botík: Bilancia dvadsaťročnej činnosti Československej sekcie Medzinárodnej komisie pre štúdium ľudovej kultúry v oblasti Karpát a Balkánu 385
- Eva Krekovičová: K fenoménu kolektívnosti pri skúmaní folklórnych javov v súčasnosti 393
- Marta Sigmundová: Zobrazenie slovenskej ľudovej kultúry v diele akademického maliara Jána Hálu 415

MATERIÁLY

- Viera Gašparíková: Slovenské humoristické podania v diele Boženy Němcovej a Pavla Dobšinského (K odenia B. Němcovej) 423
- Sigrid Dušeková: Cintorín z 15.—17. storočia v Smoleniciach 433

EAS — POKUSNÉ KOMENTÁRE

- Soňa Švecová: Príbuzenská terminológia na Slovensku 455

ROZHLADY

- Medzinárodná konferencia venovaná jubileu MKKKB (Ján Botík) 470

RECENZIE A REFERÁTY

- Zilynskij, O.: Slovenská ľudová balada v interetnickom kontexte (Andrej Sulitka) 474
- Gusev, V. Je.: Slavianskije partizanskije pesni (Soňa Burlasová) 475
- Barag, L. G. — Berezovskij, J. P. — Kašbašnikov, K. P. — Novikov, N. V.: Sravnitelnyj ukazatel' sužetov (Viera Gašparíková) 477
- Massin: Händlerrufe aus europäischen Städten (Helena Tomečková) 479
- Správa o odmenených štúdiách v Slovenskom národopise 480

BIBLIOGRAFIA

- Milada Kubová: Bibliografia slovenskej etnografie a folkloristiky za rok 1976 481

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

- Милан Лешчак: Некоторые аспекты развития словацкой народной культуры после 1945 года 365
- Вацлав Фролец: Двадцать лет Международной комиссии по изучению народной культуры Карпат и Балкан (MKKKB) 373
- Ян Ботик: Итоги двадцатилетней деятельности Чехословацкой секции Международной комиссии по изучению народной культуры в области Карпат и Балкан 385
- Ева Крековичова: К феномену коллективности при изучении фольклорных явлений в современности 393
- Марта Сигмундова: Изображение словацкой народной культуры в творчестве художника Яна Галы 415

МАТЕРИАЛЫ

- Вера Гаšпарикова: Словацкие юмористические предания в творчестве Божены Немцовой и Павла Добшинского (К 160 годовщине со дня рождения Б. Немцовой) 423
- Сигрид Душекова: Кладбище 15—17 вв. в Смоленице 433

ЭАС — ОПЫТНЫЕ КОММЕНТАРИИ

- Соња Швецова: Терминология родства в Словакии 455

ОБЗОРЫ

- Международная конференция, посвященная юбилею МКККБ (Ян Ботик) 470

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

БИБЛИОГРАФИЯ

- Милада Кубова: Библиография словацкой этнографии и фольклористики за 1976 г. 481

INHALT

STUDIEN

- Milan Leščák: Zu einigen Aspekten der Entwicklung slowakischer Volkskultur nach dem Jahre 1945 365
- Václav Frolec: 20 Jahre Internationale Kommission für das Studium der Volkskultur in den Karpaten und auf dem Balkan (МКККБ) 373
- Ján Botík: Bilanz der 20-jährigen Tätigkeit der Tschechoslowakischen Sektion der Internationalen Kommission zum Studium der Volkskultur im Bereich der Karpaten und des Balkans 385
- Eva Krekovičová: Das Phänomen Kollektivität bei der Erforschung der Folkloreerscheinungen in der Gegenwart 393
- Marta Sigmundová: Die Darstellung der slowakischen Volkskultur im Werk des akademischen Malers Ján Hála 415

MATERIALIEN

- Viera Gašparíková: Slowakische humoristische Erzählungen im Werk Božena Němcová's und Pavol Dobšinský's (Zum 160. Jahrestag der Geburt Božena Němcová's) 423
- Sigrid Dušeková: Ein Friedhof aus

- dem 15.—17. Jahrhundert in Smolenice (Archäologisch-historische Interpretation) 433

EAS — VERSUCHSKOMMENTARE

- Soňa Švecová: Verwandtschaftsterminologie in der Slowakei 455

RUNDSCHAU

- Die internationale Konferenz dem Jubiläum der МКККБ gewidmet (Ján Botík) 470

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND REFERATE

BIBLIOGRAPHIE

- Milada Kubová: Bibliographie der slowakischen Ethnographie und Folkloristik für das Jahr 1976 481

CONTENTS

ARTICLES

- Milan Leščák: To Some Aspects of the Development of Slovak Folk Culture after the Year 1945 365
- Václav Frolec: Twenty Years of the International Commission for the Study of Folk Culture in Carpathian Mountains and in Balcan (МКККБ) 373
- Ján Botík: The Balance of 20 Years Activity of the Czechoslovak Section Attached to the International Commission for the Study of Folk Culture in the Area of Carpathian Mountains and Balcan 385
- Eva Krekovičová: The Phenomenon Collectivity During the Research of Folklore Appearances in the Present 393
- Marta Sigmundová: Slovak Folk Culture on Pictures of the Academic Painter Ján Hála 415

VARIOUS MATERIAL

- Viera Gašparíková: Slovak Humorous Narratives in the Work of Božena Němcová and Pavol Dobšinský (To the 160th Birthday Anniversary of B. Němcová) 423
- Sigrid Dušeková: A Cemetery from the 15th —17th Century in Smolenice 433

Soňa Švecová: Relationship Terminology in Slovakia 455

BOOKREVIEWS AND REPORTS

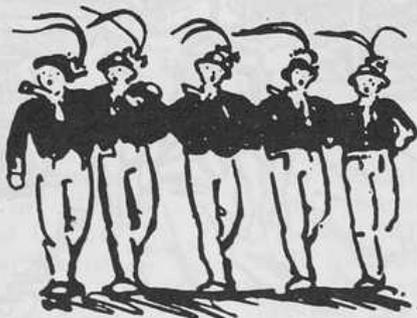
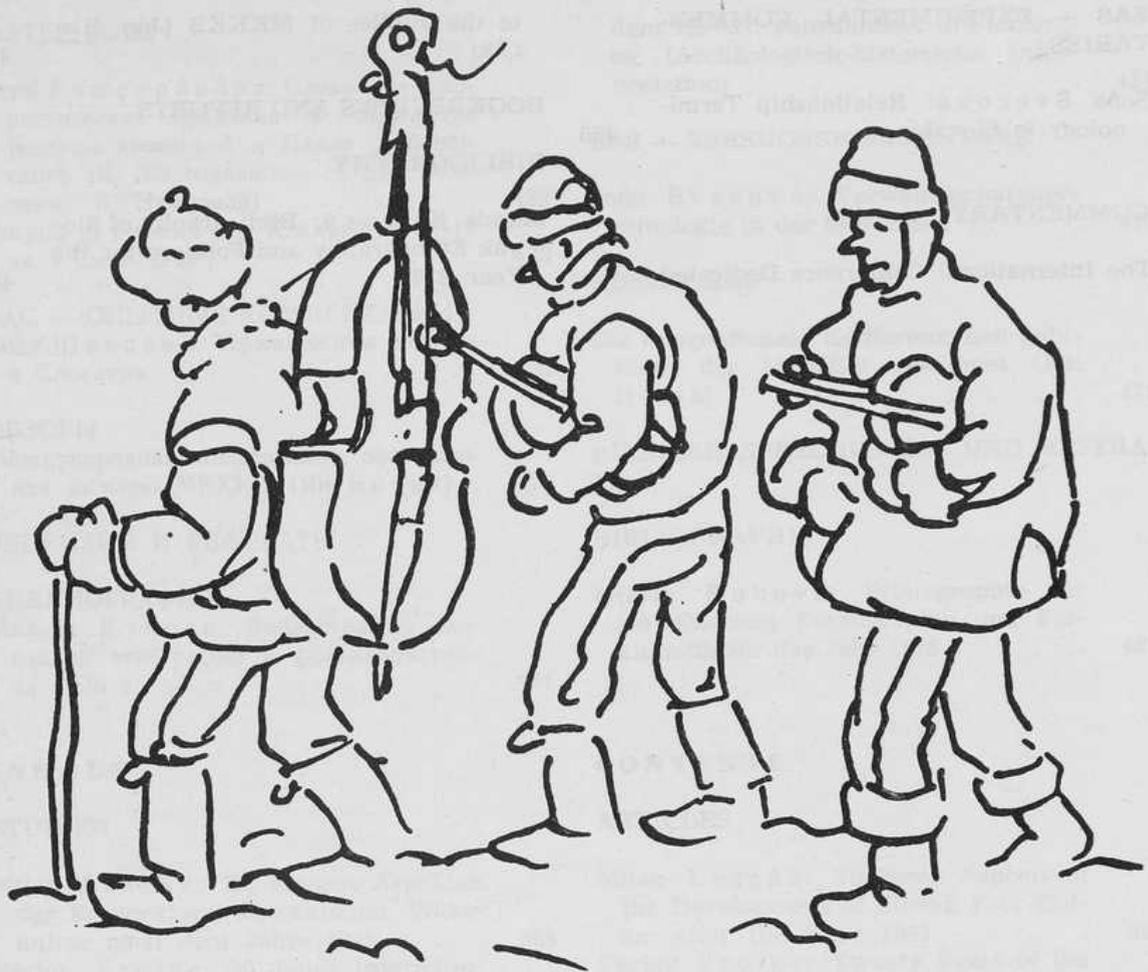
BIBLIOGRAPHY

COMMENTARY

The International Conference Dedicated

Milada Kubová: Bibliography of Slovak Ethnography and Folklore for the Year 1976 481

SLOVENSKÉ HUMORISTICKÉ PODANIA V DIELE BOŽENY NĚMCOVEJ A PAVLA DOBŠINSKÉHO (K 160. výročiu narodenia B. Němcovej)

VIERA GAŠPARÍKOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

Rozbor rukopisných zborníkov, ktoré odrážajú rozprávačskú tradíciu v prvej polovici minulého storočia na Slovensku, ukazuje, ako najmä *Zábavníky* a *Codexy* výrazne vypovedajú o humore v ľudovej próze. Zároveň poznávame, ako tieto početné svedectvá v podstate kontrastujú s jeho nulovým výskytom v zbierke *Slovenské povesti* (1845) od Janka Rimavského alebo s veľmi nízkym výskytom v publikačne neuskutočnenej zbierke, organizovanej krátko nato Ľudovítom Reussom, a v zbierke Augusta Horislava Škultétyho a Pavla Dobšinského *Slovenské povesti* (1858—1861), napriek tomu, že sa vo všetkých prípadoch zostavovatelia opierali o fond zachytený v zmienených zborníkoch.

Bez týchto zborníkov by nám teda sústava humoristických rozprávání tej doby zostávala takmer úplne skrytá. I tak sa nám však táto sústava črtá iba v kontúrach, aj keď niektoré žartovné látky sú doložené niekoľkokrát, a aj keď z ich frekvencie možno usudzovať na obľubu v ľudovom prostredí a na dobovú typickosť. V štúdiu, na ktorú nadväzuje náš príspevok, sme v závere poznamenali, že tieto kontúry sa dajú spresniť, ak sa rozšíri zorné pole o ďalší prozaický materiál humoristického založenia.¹ Tentokrát však už nepôjde o rukopisné záznaky, ale o publikované texty, čím sa

postupne vyrovná predchádzajúca disproporcía v miere podchycovania humorných skladieb. Prvý rozhodný krok na tejto ceste, ktorý predznamenal nové obdobie vo vydavateľskej praxi, vykonala Božena Němcová.

1

V tomto roku si pripomíname, že 4. februára uplynulo 160 rokov od narodenia veľkej spisovateľky, a pri tejto príležitosti si znovu uvedomujeme jej živý odkaz. Niektoré jej myšlienky pôsobia stále aktuálne, napríklad, keď v liste Andrejovi Sládkovičovi vyslovovala svoje priania a túžby o vzájomnom spolunažívaní oboch našich národov, ktoré sa dnes, po federatívnom usporiadaní, dostalo na kvalitatívne vyšší stupeň. Rada by nás všetkých „viděla spojeny v jeden svorný celek! Pak by to jistě jinak bylo všecko — ale ta nesvornost, to je kletba, která nás více tlačí než všechny pouta, a té používají i nepřátelé, aby nás zahubili! Kež bych tuto pravdu každému Slovákovi, každému Moravanu i Čechu povědít mohla a vlít jim do srdce lásku vzájemnou.“²

Nemožno tvrdiť, že sa ani v oblasti slovenskej národopisnej vedy nevenovala dielu B. Němcovej náležitá pozornosť.³ Takisto aj jej činnosť, hoci len na úseku ľudovej prózy, bola ne-

raz predmetom štúdia.⁴ Avšak stále sa ukazuje nevyhnutnosť ďalších, doplnujúcich pohľadov. Nejde len o to, že napríklad nový objav prispieva k zaujímavému zisteniu o filiacii českej a slovenskej rozprávky,⁵ ale tiež o prístup k jej zásluhám o poznanie a zverejnenie slovenskej rozprávkovej zásobnice z hľadiska aktuálneho problému, ktorý riešime. Inými slovami, ponúka sa tu určitá analógia: Tak ako na citovaný výrok hľadíme v kontexte súčasných celospoločenských relácií, vyzdvihujeme i dosiaľ nezdôraznený prínos pod zorným uhlom tej časti prozaického fondu, štúdium ktorej sa stáva naliehavou úlohou práve dnes, a ku ktorej sa obracia práve náš príspevok. B. Němcová podala príklad, ktorý podnietil k nasledovaniu, a aj v tomto zmysle mohla pôsobiť na našich zberateľov, ako sa nedávno konštatovalo.⁶

Literárne dielo B. Němcovej vyrostalo z bytostnej spätosti s celým životom ľudu, s jeho zmýšľaním, s jazykom, s materiálnou i duchovnou kultúrou. V tomto širokom zábere na všetky jeho prejavy ju nevyhnutne upútal i humor, obsiahnutý v mnohých rozprávaníach. O tomto jej zameraní, nezasiahnutom pri práci v teréne žiadnymi apriórными názormi, prináša ne jeden doklad už zbierka českých rozprávok.⁷ Prevažia *báchoriek*, t. j. čarovných rozprávok, tu prirodzene nesmie mylíť. Nesporne i ona ich považovala za umelecky najvyzrelejšie útvary ľudovej prózy, a teda aj za čitateľsky najvdámejšie skladby, nehľadiac na to, že tu pôsobil i tlak vydavateľa alebo tlak kritiky na ich uprednostňovanie, ako možno vycítiť z jej korešpondencie.⁸ Skutočný stav ľudovej tradície však bol úplne iný a B. Němcová naň správne upozornila. Počas svojho pobytu na Chodsku si totiž všimla, že dominantným druhom nie sú rozprávky: „Národných povídek je zde veliké množství. Nejoblíbenější jsou krátké vtipné a

směšné anekdoty, o nichž se myslí, že se vskutku přihodily; starší báchorky, třeba sebebásničtější, nejsou v takové vážnosti. V každé z oněch je vychytralý sedlák nebo selka, hloupý pán nebo vtipné dorážení na hloupé sousedy, Bavory a jiné Němce.“⁹

Toto pozorovanie z polovice štyridsiatych rokov má všeobecnú platnosť a vidíme v ňom jedno z potvrdení životnosti ľudového prozaického humoru aj v minulosti. Z nich možno usudzovať — prirodzene, ešte aj na podklade ďalších faktov — tiež na situáciu v skladbe rozprávačského repertoáru na Slovensku, ako sme uviedli už skôr.¹⁰

Keď potom B. Němcová pristúpila k výberu textov pre svoju slovenskú zbierku,¹¹ snažila sa síce i tentokrát uprednostňovať čarovné rozprávky, na druhej strane však nechcela dopustiť, aby zostali bez povšimnutia žartovné podania, niekedy len v krátkej, anekdotickej podobe. Tým je skladba fondu jej *Slovenských pohádek a pověstí* celkom iná než v *Slovenských povestiach* A. H. Škultétyho a P. Dobšinského. Porovnanie sa tu ponúka samo od seba už preto, že obe zbierky vyšli približne v rovnakom čase — *Slovenské povesti* začali vychádzať v roku 1858, keď už bolo dokončené vydávanie zbierky B. Němcovej, teda o niečo neskôršie, i keď ťažia výlučne zo záznamov štyridsiatych rokov; naproti tomu česká spisovateľka k vybraným výsledkom zberateľov štúrovskej generácie pridala ešte svoje vlastné zápisy z päťdesiatych rokov. Ďalej sú obe diela porovnateľné preto, že sa čo do počtu publikovaných textov, nie však čo do rozsahu, skoro kryjú — u B. Němcovej zaznamenávame pod 59 názvami celkovo, ak prirodzene neprihliadame na varianty, 63 textov, teda iba o jeden menej než u A. H. Škultétyho a P. Dobšinského. Kým však v tejto celej zbierke zistíme iba dve alebo so značnou toleranciou nanajvýš tri humorné rozprávania,

nájdeme ich u českej spisovateľky 11. Ale pritom nie je rozhodujúce iba toto číslo samo osebe. Treba tu ešte zväžiť naznačenú zberateľskú účasť B. Němcovej, jej vlastný zberateľský podiel na štruktúre zbierky, na zmene orientácie aj smerom k ľudovému humoru. Výsledok, aký potom dostávame, je nesporne zaujímavý.

Ak sa zastavíme najprv pri početnejších záznamoch, ktoré nepochádzajú od B. Němcovej, určíme iba v troch prípadoch texty ako humoristické. Prevzatá zbierka J. R i m a v s k é h o s 10 rozprávkami neobsahuje, ako vieme, ani jeden, ako aj použitá, 11 titulov zahrňujúca časť zbierocky zaslanej L. R e u s s o m. Humor nachádza miesto až v ďalších, menej početných zásielkach či výpisoch, presne povedané v dvoch. „Od slečny J. Sz . . . é z Báňské Bystrice“ dostala 7 rukopisných predlôh, medzi nimi jednu humorne ladenú — *Jak šlo vejce na vandrovku* (AaTh 130). Zo zbierky Sama C h a l u p k u použila štyri, vlastne päť výpisov, lebo pod názvom *Slovenský junák* sú zaradené dva texty a práve tie sú pozoruhodné, dokonca ako príklady u nás pomerne vzácných anekdotických povestí. Ak chceme, zisťujeme teda v týchto prevzatých textoch¹² určitú korešpondenciu so zbierkou A. H. Škultétyho a P. Dobšinského. Ďalej sa však obraz podstatne mení.

Oveľa viac žartovných prozaických skladieb zapísala na Slovensku B. Němcová sama, celkove 8. Opäť nestačí uviesť len toto číslo. Až keď si uvedomíme, že výsledky zberateľskej žatvy B. Němcovej, ako boli začlenené do *Slovenských pohádek a pověstí*, reprezentuje 25 titulov celkove s 27 textami, môžeme toto číslo označiť za pomerne vysoké. V percentuálnom zastúpení sa priamo vnucuje porovnanie s *Prostonárodným zábavníkom V (štiavnickým)*, avšak rozdiel tu je: oba súbory sa síce podieľajú takmer rovnakým zlomkom

humorných podaní na celkovej látkovej skladbe, ale výber pre tlač znamená vždy selekciu ako z hľadiska slovesného stvárnenia preberaného zápisu, tak — a to najmä — z hľadiska vhodnosti; vtedy sa spravidla vylučujú frivolné, obscénne texty, ktoré sa v rukopisnom *Zábavníku V* vskutku objavujú. Napriek tomu vidíme aj v týchto štylizáciách B. Němcovej obohatenie, lebo náš pohľad do sféry humoru sa rozširuje a dopĺňa.

Stretávame sa tu predovšetkým so sujetmi, ktoré podľa našich vedomostí na Slovensku predtým neboli zberateľsky podchytené. Takýchto rozprávani zistíme v zbierke Slovenské pohádky a pověsti šesť: Nachádzame tu rozprávku o zvieratách *O jednom starom psu a vlku* (AaTh 101 + 104 + 103), pod názvom *O Petru a Otci nebeském* sa združujú tri legendy — humorné historky o Petrovej košeli (Krzyżanowski 751 C),¹³ o Petrovi lakomcovi (AaTh 785 A + 785) a o Petrovi ako ranostajovi, teda o tom, ako Petra dva razy nabijú (AaTh 791); humoristická rozprávka *O hloupé ženě* je veľmi príznačne nazvaná podľa výberu typických motívov, zoskupených do veľmi zložitej štruktúry (AaTh 1387 + 1386 + 1385* + 1293 A* + porov. 1318 + [event. porov. 1381] + porov. 1653); v lživej rozprávke *Chlapec a vlk* zbojníci zadržali chlapca do suda, a keď potom vlk do suda strčil otvorom svoj chvost, chlapec sa ho chytil, vlk strhol sud, rozbil ho a utiekol (AaTh 1875).

Okrem toho dve rozprávania dopĺňujú naše poznatky o dobových variáciách. Príbeh *O Jurovi a bratřích jeho* stvárňuje obľúbenú látku o domnelých prorokoch v koženom vreci (AaTh 1535) a rozprávka *Chytrý synek* spracúva v dosť zložitej dejovej výstavbe predovšetkým sujet vtedy značne obľúbený — o majstrovskom, šikovnom zlodejovi (základný typ 1525 s rôznymi verziami).

Napriek tomu, že Božena Němcová zapisovala rozprávky na Slovensku o

niečo neskoršie, môžeme jej zápisy postaviť vedľa záznamov zberateľov štúrovskej generácie. Folklor totiž nikdy nebol iba výpoveďou o dobovom stave ľudovej tradície. Vždy v ňom niečo preživalo a doznievalo, a tak v zápisoch B. Němcovej môžeme vidieť ešte odlesk ľudovej tradície nie veľmi vzdalenej, odlesk rozprávačskej situácie toho obdobia, v ktorom vznikali predovšetkým *Zábavníky* a *Codexy* štyridsiatych rokov, a v ktorom sa značnej popularite i vnútri ľudového kolektívu tešili mnohé látky. Doklady o ich hlbšom zakotvení v repertoári možno vidieť i v uvedených dvoch rozprávkach českej spisovateľky, zachytávajúcej citlivo rozmanité stránky života slovenského ľudu. Ak teda prijmeme tézu o rezistentnosti folklóru,¹⁴ tak reprezentatívne vzorky humorných podaní, obsiahnuté v rukopisných súboroch, ako aj v zbierke Boženy Němcovej, môžeme považovať za výpoveď o rozprávačskej situácii dokonca v celej prvej polovici 19. storočia, najmä potom, keď sužety opakovane zachytené vo všetkých týchto záznamoch pomáhajú nám načrtnúť obraz o sile, životnosti, o pevnom mieste, o oblube tých či oných prozaických typov.

Konečne nie je nezaujímavé si povšimnúť od koho B. Němcová zapisovala humorné rozprávania. Jediný príbeh tohto druhu, rozprávku *O hloupé ženě*, si poznamenala z podania ženy, slúžky Marky z Balážskych Ďarmot, narodenej v Trenčianskej stolici, teda tej istej informátorky, ktorá jej poskytla ešte látku k jej najkrajšej slovenskej rozprávke *O dvanácti měsíčkách*. Naproti tomu od mužov, od bratov Janka a Mika *Sochoríkovcov*, počula všetky ostatné žartovné skladby, celkove sedem, teda polovicu ich repertoáru.¹⁵ Nedajú sa z toho, pochopiteľne, vyvodzovať ďalekosiahle závery, ale i táto skutočnosť môže podporiť názor, ktorý do značnej miery prevláda, že totiž rozprávkári hu-

morných historiek bývajú najčastejšie muži.¹⁶

2

Celkový obraz o charaktere slovenského ľudového humoru by zostal neúplný, keby k doterajším dokladom nepristúpili ďalšie v štylizáciách najvýraznejšej slovenskej zberateľskej osobnosti, akou bol Pavol Dobšínský. Jeho neskoršia monumentálna edícia,¹⁷ spojená tentokrát už len s jeho menom, sa právom považuje za najvýznamnejšiu zbierku, najmä ak máme na mysli výšku umeleckého stvárnenia, ktorým pozitívne pôsobila na široké čitateľské vrstvy a zanechala hlboké stopy aj v ústnej tradícii, pozorovateľné až do dnešných čias. Pre svoju žánrovú pestrosť predstavuje toto dielo, sprístupňujúce i staršie záznamy, bohatú studnicu, z ktorej možno čerpať aj pre poznanie slovenskej humoristickej folklórnej prózy v prvých piatich desaťročiach minulého storočia a najmä okolo jeho polovice. Ale prv než zbierka uzrela svetlo sveta, prešiel zanietený a oduševnený zberateľ, upravovateľ, i vydavateľ a bádateľ v jednej osobe pomerne zložitým vývojom.

Tak ako jeho starší priatelia a spolupracovníci, vychádzal i P. Dobšínský z názorov Samuela Reussa na slovenské ľudové rozprávky. Pravdu povediac, nikdy sa tohto vplyvu nezbažil a naďalej na rozprávky, poväčšine čarovné, hľadel ako na pamiatky slovenského dávnehoku. Avšak jeho pohľad prerastal aj do iných sfér ľudového rozprávania. Jeho pozornosti nemohli uniknúť ani humorné podania, hoci ich aj neskoršie v rozpore so skutočnosťou považoval za výtvory novšieho času a ducha a staval ich teda bokom. Vo vydavateľskej praxi, ako sme poznali, sa toto odsunutie do úzadia prejavilo zvlášť markantne v zbierke publikovanej spoločne s A. H. Škultétym. Avšak práve v tom roku, keď za-

čali vychádzať ich *Slovenské povesti*, zostavil P. Dobšinský zoznam *Výbor samostatných pôvodných slovenských povestí*¹⁸ a okrem toho ešte ďalší prehľad, ktorého tretí diel zahrňuje súpis humorných prozaických podaní, nazvaný *Žarty a anekdoty*.¹⁹ Obsahuje celkove zoznam 21 sujetov vždy s odkazmi na ich pramene v rukopisných súboroch. Nepriamo zmienku o ňom vložil už do úvodu k *Slovenským povestiam*, keď krátko uviedol, že vo všetkých rukopisných súboroch sa nachádza aj „21 žartovných a veselých rozprávok“.²⁰

Názvom *Žarty a anekdoty* chcel P. Dobšinský zrejme naznačiť, že treba rozlišovať medzi dlhšími a kratšími žartovnými rozprávami. Neváhame označiť túto diferenciáciu za bádateľské nález, dokonca za predobraz neskoršieho a dnes vo všeobecnosti prijímaného rozlišovania, ako zakotvilo i v medzinárodnom katalógu Antti Aarneho a Stitha Thompsona. Ak chceme názov ich tretieho hlavného oddielu *Jokes and Anecdotes* doslovne preložiť, potom treba použiť tie isté termíny ako P. Dobšinský. Podľa našej mienky by bolo správne, keby sme prevzali i jeho pomenovanie žart, ktoré zatiaľ používame zriedkavo, a pred ktorým dávame prednosť označeniu humoristická rozprávka ako názvu pre rozsiahlejšie humorné rozprávanie, než je anekdota, prípadne vtip.

Druhovo sa však Dobšinského *Žarty a anekdoty* nekryjú s tretím oddielom medzinárodného katalógu. Autor slovenského zoznamu sem totiž zaraďuje všetky humorné rozprávania bez ohľadu na druhy. Objavujú sa tu rozprávky o zvieratách, novelistické typy, rozprávka o hlúpom čertovi a jej ohlasy, a tiež čarovná rozprávka — prirodzene iba vtedy, ak sú celé presýtené humorom alebo obsahujú jeho náznaky. Ako vidieť, do tejto koncepcie nie sú zahrnuté žartovné legendy, ktoré P. Dobšinský poznal napodiv až neskoršie, mož-

nože pod vplyvom B. Němcovej. Mimo jeho horizontu rovnako zostala veľmi vzácna anekdotická povesť a prirodzene *netradičný* druh rozprávania zo života, študovaný až v našej súčasnosti a založený v početných záznamoch často tiež veselo, žartovne.

Od P. Dobšinského preberáme široké chápanie humoru, avšak so zmieneným doplnením. To znamená, že v súlade s jeho názormi sa nezastavujeme výhradne pri takých rozprávaniach, kde sa humor vynára vždy zreteľne na povrch v celom rozsahu príbehu, ale aj pri takých historkách, kde vystupuje neraz iba ojedinele v niektorej časti sujetu, obmedzuje sa na podtext alebo zostáva skrytý, nie je teda zakaždým manifestný v rovnakom stupni. V takých prípadoch pochopiteľne nebudeme vždy jednotní, kde je konečná hranica, takže rozprávanie, v ktorom ešte vidíme stopy humoru, niekto za humorné už vôbec považovať nebude. Na takejto periférii humoru sa pohybujú napríklad rozprávky *Mechúrik* (AaTh 130) alebo *My traja bratia* (AaTh 360), ktoré i P. Dobšinský zahrňuje do svojho zoznamu. Napriek okrajovosti tejto druhej, čarovnej rozprávky, môžeme práve tu doložiť v podstate dvojakú podobu humoru, slovného i situačného. Výroky, z ktorých prvý prešiel do názvu rozprávky, totiž samy osebe pôsobia komicky a ich prezentácia za sebou vyvoláva i komickú, avšak v niektorých variantoch aj tragickú situáciu, keď traja bratia, ktorí zločin vlastne nespáchali, stálym opakovaním tých istých troch výrokov sa k nemu priznávajú a spôsobujú si tým už vyrieknutie ortieľu.

Za zvláštnu formu humoru považujeme zhodne s P. Dobšinským aj satiru, keď úsmev či smiech sa poväčšine transformuje do posmechu. Za satirický príbeh označuje rozprávku *O vlku, čo si dal šiť boty* (AaTh 102 + 104 + 122, najmä verzie A, C, porov. E + 223 68 A). Chápanie satiry môžeme rozšíriť i na

ďalšie prozaické skladby, predovšetkým tie, kde sa pranieruje ľudská hlúposť; z tohto okruhu zaraďuje P. Dobšinský do súpisu historiku *Sprostý čižmár*, o mužovi, ktorý si myslel, že porodí, a o teľati, o ktorom sa domnievali, že ho zožralo (AaTh 1739 + 1281 A) — rozprávanie patrí v podstate už do kocúrkovských príhod, typických satirických skladieb v próze.

Tento exkurz o našom chápaní podstaty humoru v súvislosti s charakteristikou Dobšinského oddielu *Žarty a anekdoty* azda postačí. Treba len dodať, že odkazy na pramene sa nevzťahujú vždy iba na dostupné rukopisné súbory, ale aj na súbory dnes nezvestné. V tom tiež spočíva význam tohto prehľadu, lebo za pomoci sekundárnych prameňov sa dá prehĺbiť naša predstava o vtedajších humorných podaniach a môžeme taktiež dešifrovať, aký bol tematický základ príhod, uvádzaných u P. Dobšinského. V dvoch prípadoch z 21 však bližšie podrobnosti nezistíme. Týka sa to názvov *Jágerská divotvorná poviestka* a *O troch študentoch*; P. Dobšinský poukazuje na dnes nezvestné rukopisné súbory a tiež nám chýbajú ďalšie poznámky, podľa ktorých by sme mohli vycítiť povahu týchto rozprávání.

Dobšinského prehľad, v ktorom z hľadiska humoru najzávažnejší je tretí oddiel *Žarty a anekdoty*, predznamenáva už zmenu postoja k ľudovej próze. V spise *Úvahy o slovenských povestiach* z roku 1871, resp. 1872, kladie ľudové rozprávky síce naďalej do dávnej minulosti, avšak na rozdiel od S. Reussa, alebo napríklad i J. Rimavského, vidí v nich plody detskej doby národa a nie opis skutočných národných a rodinných dejov. Priznáva, že rozprávky z oných pradávnych dôb sa nedochovali celkom verne a presne, ale menili sa, prenikali do nich nové názory a zvyky, odrážali sa v nich nové spoločenské pomery. Práve pri tomto dynamickom pohľade mu nemohla uniknúť ani existencia hu-

morných podaní, hoci sa mýlil v domnienke o ich nie veľmi vysokom veku. Dôležité je, že ľudový humor mu nebol cudzí, vzdialený, naopak uznával ho a nepokladal za správne vylučovať ho zo zapísaných textov: „My vydavatelia povestí podržali sme v báječných povestiach všetky smiešne a žartovné a jakékoľvek výrazy, výjavy, začiatky i zakončenia povestí, jak od ľudu sme ich prejali. Jak napospol tak i v tomto šetrili sme vernosti vo vypravovaní, trebárs jednoduché aj ináč bolo by sa hodilo do krámu nášho ponímania povestí; trebárs vedeli sme, že jednoduchým aj urazíme cit a vkus novejší a smiech lebo nevoľu vzbudíme, kde toho netreba.“²¹

Medzi Pavlom Dobšinským a Boženou Němcovou bol zdanlivo hlboký rozdiel: P. Dobšinský sa v chápaní rozprávok ponáral do dávnej minulosti slovenského národa, B. Němcová bola, v snahe zmocniť sa literárnou tvorbou, ako aj folkloristickým a etnografickým štúdiom všetkých stránok jeho života, zaujatá súčasnosťou. Ako sme naznačili, integrálnou súčasťou tohto života jej boli humorné historky. K takémuto chápaniu Dobšinský síce nedospel, ale značne sa k nemu priblížil, keď hľadel na rozprávky v ich vývoji; preto mu boli „predošlostou, prítomnosťou i budúcnosťou ľudu nášho“.²² Tak sa stalo, že nakoniec v *Prostonárodných slovenských povestiach* z rokov 1880—1883 záujem o humoristické podania sa odrazil i prakticky, začlenením celkove 20 humorne založených alebo žartovne podfarbených rozprávání medzi texty, ktorých táto skutočne klasická zbierka má pod 90 názvami celkove 93. Tvorivým spôsobom spracovania, štylizovania a kontaminovania dielo síce nadväzuje na zbierku vydanú spoločne s A. H. Škultéty, ale vysokým podielom práve humorných skladieb sa od nej výrazne líši.

Vplyv Boženy Němcovej na novú orientáciu Pavla Dobšinského smerom

k humorným podaniam považujeme za nesporný. Bádania ho dosiaľ nespozo- rovali. Buď sa uspokojili len s letmou zmienkou, že sa do jeho najnovšej zbierky dostali niektoré rozprávky zo zbierky B. Němcovej alebo nanajvýš sa tieto prevzaté texty, Dobšinským upravené, vypočítavajú bez toho, žeby sa podrobnejšie rozoberala ich druhová pod- stata.²³ Všetkých rozprávanií vypožiča- ných od B. Němcovej nájdeme teraz u P. Dobšinského pod 9 názvami 11 z nich 5 je vyslovene humoristických. Uvádza- me ich v nových názvoch P. Dobšinské- ho: *O hlúpej žene*, *Petor ako ranostaj*, *Petor lakomec*, *Petrova košeľa* (tieto tri žartovné legendy zároveň s iným legen- dárnym rozprávaním B. Němcovej zah- rnuť P. Dobšinský ešte pod súborný titul *Petor a otec nebeský v širokom údolí* a *Starý Bodník a vlk* (u Němcovej *O jednom starém psu a vlku*). Okrem toho pri jednom texte možno predpokla- dať nepriame pôsobenie. Ide o rozprávku *Ako šlo vajce na vandrovku*. Sloven- ský zberateľ ju neprevzal priamo, ale čerpal z rovnakého prameňa ako spiso- vateľka, teda zo záznamu slečny J. Szablakovej z B. Bystrice, avšak na prvom mieste pripomína ešte iný zdroj, J. R. v *Kežmarskom zábavníku*, v súbore, ktorý nám je nedostupný.

Kvôli úplnosti vypočítajme ešte ostat- ných 14 rozprávok, ktoré autor čerpal zo zborníkov štúrovskej generácie i z neskorších zdrojov, a ktoré možno kvalifi- kovať ako humorné, alebo v ktorých žartovný tón je dosť zreteľný: *Stará dievka a čert* (AaTh 1164 + 1164 D), *Drevená krava* (AaTh 1642), *O troch grošoch* (AaTh 921 A + 922 B), *Kubove príhody* (AaTh 1930 + 852 [resp. 1960 G + 1889 E] + 1882 + 1889 [resp. 1881 + porov. 1889 G] + 1930 [resp. 1965] + [852] + porov. 1882), *Prorok Rak* (AaTh 1371** + 1641), *Klinko a Kom- pit kráľ* (AaTh 1525 A, P + 804 B + [313 alebo 554] + 1072 + 1071 + 1084), *Medveď a komár* (AaTh 157), *Ženský*

vtip (AaTh 875), *Cigán čerta ošialil* (AaTh [1739 + 1319] + 1060 + 1049),²⁴ *Đuro-trufo* (AaTh 1204 + 1696 + [1643 + porov. 1681 A] + 1691 B + 1685 + Krzyżanowski 1685 A + AaTh 1408 + Andrejev 1775),²⁵ *Múdry Matko a blázni* (AaTh 1450 + 1384 + 1204** + porov. 1294 A* + 1245 + 1248 + porov. 1250 + porov. 1210 + 1281), *O vlku, čo si dal šiť boty* (AaTh 102 + 104 + 122, naj- mä verzie A, C, porov. E + 223 + 68 A), *O ednom chudobnom mlinárevi* (AaTh 804 B + 1072 + 1071 + 1084 + 1036), *Pravda* (AaTh 1535).

Uzatvárame výpočet humoristických látok, s ktorými sme sa stretli v zbier- kach Boženy Němcovej a Pavla Dobšinského. Spoznali sme, ako česká spisovateľka od samého počiatku síce uznávala hodnoty rozprávok, najmä čarovných, ale ako jej orientácia na sú- časnosť a realistický náhľad na život prostého ľudu s jeho všetkými prejav- mi ju viedli tiež k zachytávaniu a pub- likovaniu humorných príbehov. Na roz- diel od nej Pavol Dobšinský, ponorený do minulosti a vychádzajúci z názorov Samuela R e u s s a na dávnovekosť pro- zaického folklóru, prihliadal v prvých fázach, v spoločnej zbierke s Augustom Horislavom Š k u l t é t y m *Slovenské povesti*, k humoristickým útvarom iba ojedinele. Základný postoj k dávnove- kosti síce naďalej zachovával, napriek tomu v rozprávaniach nevidel už, a to pomerne zavčasu, iba minulosť. Do ur- čitej miery v súvislosti s týmto aspek- tom dostávali sa postupne u neho do po- predia i humoristické podania, ako o tom svedčí aj osobitný prehľad, ktorý si zo- stavil na základe záznamov v rukopis- ných zborníkoch štyridsiatych rokov. Z neho možno vydedukovať, čo rozumel humoristickými prozaickými podania- mi, v ktorých rozoznával na jednej strane žarty ako dlhšie formy a na strane

druhej *anekdoty*. Považujeme za správne, keď táto diferenciácia bude pre nás záväzná i terminologicky.

Možno sa domnievať, že na konečné zameranie P. Dobšinského mohla dosť rozhodujúco zapôsobiť B. Němcová. Nepokladáme totiž za náhodné, ak práve od nej prevzal do svojich *Prostonárodných slovenských povestí* 5 žartovných výtvorov. Tento súbor s dvadsiatimi humoristickými textami poukazuje už na celkom odlišnú koncepciu, než akú poskytuje spoločná zbierka s A. H. Škultétyom iba s dvoma, resp. tromi textami toho istého zamerania. S ňou po tejto stránke kontrastuje jedenástimi humoristickými rozprávami ostatne už aj slovenská zbierka B. Němcovej, vydaná v rovnakom čase. Tak sa teda stalo, že dielo B. Němcovej a neskorší súbor P.

Dobšinského spresňujú kontúry sústavy humoristických podaní ako žili v slovenskej tradícii prvej polovice 19. storočia. Známa rezistentnosť folklóru umožňuje predpokladať, že v tom istom čase frekventovali v ústnom podaní nielen látky, zapísané B. Němcovou až v päťdesiatych rokoch, ale tiež tie rozprávania, ktoré zachytil P. Dobšinský neskoršie, a ktoré pričlenil k starším záznamom, pochádzajúcim podobne ako texty spoločne vydané s A. H. Škultétyom poväčšine z polovice štyridsiatych rokov, teda k výsledkom zberateľskej činnosti štúrovskej generácie. Týmto rozšírením zorného poľa B. Němcová a P. Dobšinský prekliesnili tiež cestu slovenským humoristickým podaniam i do vydavateľskej praxe a podali tak príklad ďalším generáciám.

POZNÁMKY

- 1 GAŠPARÍKOVÁ, V.: Počiatky záujmu o ľudové humoristické podania na Slovensku. *Slov. Národop.*, 28, 1980, s. 110–126.
- 2 NĚMCOVÁ, B.: *Listy* 2. Praha 1952, list zo dňa 20. 2. 1856 (správne: 20. 11. 1856), s. 175.
- 3 URBANCOVÁ, V.: Božena Němcová a slovenský národopis. *Slov. Národop.*, 22, 1974, s. 651–659.
- 4 Odvolávame sa aspoň na celkový súpis s príslušnými titulmi, ktorý spracoval LAISKE, M.: *Bibliografie Boženy Němcové*. Praha 1962.
- 5 Ak B. Němcová nechcela publikovať slovenskú rozprávku *Černokňažník* pre všeobecnú známosť tohto typu (AaTh 325), potom do značnej miery porozumieme tomu, prečo spisovateľka odložila stranou a nikdy neuverejnila ani české spracovanie tej istej látky, objavené iba nedávno. Pozri našu recenziu (*Slov. Národop.*, 27, 1979, s. 628) publikácie NĚMCOVÁ, B.: *Učeh nad mistra*. Česká Skalice 1979. Tu porov. najmä s. 17 v štúdiu JECH, J.: *Neznámá rukopisná pohádka Boženy Němcové*.
- 6 URBANCOVÁ, V.: c. d., s. 653.
- 7 NĚMCOVÁ, B.: *Národní báchorky a pověsti*. Praha 1845–1847.
- 8 TÁ ISTÁ: *Listy* 1, Praha 1951, list vydavateľovi Jaroslavovi Pospíšilovi zo dňa 11. 7. 1846, s. 46.
- 9 TÁ ISTÁ: *Národopisné a cestopisné obrázky z Čech*. Praha 1951, s. 15.
- 10 Pozri štúdiu cit. v pozn. 1.
- 11 NĚMCOVÁ, B.: *Slovenské pohádky a pověsti*. Praha 1857–1858.
- 12 *Pramene svojej zbierky* uvádza spisovateľka v doslove. Pozri NĚMCOVÁ, B.: *Slovenské pohádky a pověsti II*. Praha 1953, s. 222–224.
- 13 Skratka Krzyżanowski = KRZYŻANOWSKI, J.: *Polska bajka ludowa w układzie systematycznym I–II*. Wrocław – Warszawa – Kraków 1962–1963.
- 14 GUSEV, V. JE.: *Vidy sovremennogo folklora slavianskich narodov*. In: *Istorija, kultura, folklor i etnografija slavianskich narodov*. Moskva 1968, s. 295.
- 15 Pozri pozn. 12., c. d., s. 223.
- 16 O mužoch ako nositeľoch humoru bol presvedčený napr. Karel Čapek. Obširne o tom písal v eseji *K prirodopisu anekdoty*. Pozri ďalej začiatok eseje *Několik poznámek o lidovém humoru*: „Tvrdím – a hleděl jsem to na jiném místě šíře dokázat – že humor je záležitost převážně mužská; že muži se daleko ochotněji nežli ženy snižují k oné komické činnosti, které se říká legrace, špás, psina, taškárství, junda, konina nebo sranda.“ ČAPEK, K.: *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha 1971, s. 42–51, 52 (uvedené citát).

- 17 DOBŠINSKÝ, P.: *Prostonárodné slovenské povesti*. Turčiansky Sv. Martin 1880—1883.
- 18 Zoznam uverejnil POLÍVKA, J.: *Súpis slovenských rozprávok I*. Turčiansky Sv. Martin 1923, s. 86—106.
- 19 Tamtiež, s. 108—109.
- 20 Pozri neskoršie súborné vydanie DOBŠINSKÝ, P.: *Prostonárodné slovenské povesti I*. Bratislava 1958, s. 426.
- 21 DOBŠINSKÝ, P.: *Úvahy o slovenských povestiach*. Turčiansky Sv. Martin 1872, s. 153.
- 22 Úvod Pavla Dobšinského k jeho rkp. zbierke *Slovenskje prostonárodnje povesti*, datovaný v Bystrom dňa 10. decembra 1857. Uverejnil POLÍVKA, J.: c. d., citát na s. 35.
- 23 POLÍVKA, J.: c. d., s. 151.
- 24 Bližšie charakterizujeme štruktúru tejto rozprávky v súvislosti s upozornením na humoristické podanie v *Codex diversorum auctorum A*. Pozri cit. v pozn. 1.
- 25 Andrejev = ANDREJEV, N. P.: *Ukazateľ skazočných siužetov po sisteme Aarne*. Leningrad 1929.

СЛОВАЦКИЕ ЮМОРИСТИЧЕСКИЕ ПРЕДАНИЯ В ТВОРЧЕСТВЕ БОЖЕНЫ НЕМЦОВОЙ И ПАВЛА ДОБШИНСКОГО

Резюме

Автор основывается на своей предшествующей работе «Начало интереса к народным юмористическим преданиям в Словакии» (*Slov. Národop.* 28, 1980, № 1) и рассматривает вопрос о проникании юмористических прозаических преданий и в опубликованные сборники, причем она ориентируется на две наиболее выдающиеся личности — Божену Немцову и Павла Добшинского. Б. Немцова, хотя с самого начала признавала достоинства сказок, в особенности волшебных, но ее ориентация на современность и реалистический взгляд на жизнь простого народа вели ее и к сбору и публикации юмористических историй. В отличие от нее П. Добшинский, погруженный в прошлое и исходящий из взглядов Самуэла Реусса на древность прозаического фольклора, на первом этапе, в совместном сборнике с А. Г. Шкултети (1858—1861), учитывал юмористические формации лишь в единичных случаях. Но хотя он и в дальнейшем сохранял в основных чертах свое отношение к старине, все же в повествованиях он не видел уже, причем сравнительно скоро, только прошлое. В определенной мере с этим аспектом постепенно выходили на передний план у него и юмористические предания, как об этом свидетельствует специальный обзор, который он составил на основе записей в рукописных сборниках сороковых годов. По нему можно сделать вывод, что он понимал прозаический юмор, в котором различал, с одной стороны, шутки как более крупные формы, а с другой стороны, анекдоты.

Можно предполагать, что на окончательное решение П. Добшинского могла оказать довольно решающее влияние Б. Немцова. Кажется, что он не случайно заимствовал от нее в свои „*Prostonárodné slovenské povesti*“ (1880—1883) 5 шуточных произведений. Этот сборник, в котором всего было 20 юмористических текстов, указывает уже на совершенно иную концепцию, чем та, которую имеет сборник, изданный совместно с А. Г. Шкултети, с 2 или же 3 текстами такого направления. В этом отношении с ней контрастирует уже и словацкий сборник Б. Немцовой, изданный в это же время (1857—1858), в котором содержится 11 юмористических текстов. Таким образом, творчество Б. Немцовой, а позднее и сборник П. Добшинского, уточнили контуры системы юмористических рассказов, как они жили в словацкой традиции в первой половине 19 века. Известная резистентность фольклора позволяет предполагать, что в это же время в устной передаче встречался не только материал, записанный Б. Немцовой лишь в пятидесятых годах, а также и те рассказы, которые записал П. Добшинский позднее и которые он присоединил к более ранним записям, относящимся также к середине сороковых годов. Таким расширением угла зрения Б. Немцова и П. Добшинский открыли путь словацким юмористическим рассказам и в издательскую практику, показав таким образом пример последующим поколениям.

**SLOWAKISCHE HUMORISTISCHE ERZÄHLUNGEN IM WERK
BOŽENA NĚMCOVÁS UND PAVOL DOBŠINSKÝS
(Zum 160. Jahrestag der Geburt B. Němcovás)**

Zusammenfassung

Die Autorin knüpft an ihre vorige Studie „Die Anfänge des Interesses für volkstümliche humoristische Erzählungen in der Slowakei“ an (Slovenský národopis 28, 1980, Nr. 1) und befaßt sich diesmal mit der Frage des Eindringens humoristischer Prosaerzählungen auch in veröffentlichte Sammlungen. Ihr Augenmerk richtet die Verfasserin auf zwei der bedeutendsten Persönlichkeiten auf diesem Gebiet, auf das Werk Božena Němcovás und auf das Schaffen Pavol Dobšinskýs.

Die tschechische Schriftstellerin Božena Němcová anerkannte zwar von allem Anfang an den Wert der Märchen, vor allem der Zaubermärchen, doch ihr auf die Gegenwart gerichteter Sinn und ihre realistischen Ansichten über das Leben des einfachen Volkes veranlaßten sie dazu, auch humoristische Begebenheiten aufzuzeichnen und zu veröffentlichen. Zum Unterschied von ihr berücksichtigte Pavol Dobšinský, in die Vergangenheit vertieft und von den Ansichten Samuel Reuss' über die Altertümlichkeit der Prosafolklore ausgehend, in der ersten Epoche seines Schaffens, besonders in der gemeinsam mit A. H. Škultéty herausgegebenen Sammlung (1858—1861) humoristische Schöpfungen nur in Einzelfällen. Seine grundsätzlichen Ansichten über die Altertümlichkeit der Prosafolklore behielt er zwar auch weiterhin bei, doch ging er verhältnismäßig bald dazu über, in den volkstümlichen Erzählungen nicht nur die Vergangenheit zu sehen. Unter diesem Aspekt traten allmählich auch in seinen Sammlungen slowakischer Märchen die humoristischen Erzählungen in den Vordergrund. Davon zeugt auch eine besondere Übersicht, die er sich auf Grund von Notizen in seinen handschriftlichen Sammelbänden aus den vierziger Jahren des 19. Jahrhunderts anfertigte. Daraus läßt sich schließen, was P. Dobšinský unter humoristischen Prosaer-

zählungen verstand. Er unterschied einerseits Witze als längere Formen, andererseits Anekdoten.

Es darf angenommen werden, daß Božena Němcová auf diese Änderung in der Orientation P. Dobšinský ziemlich entscheidend eingewirkt haben könnte. Es scheint kein Zufall gewesen zu sein, daß er in seine Sammlung „Prostonárodné slovenské povesti“ (1880—1883) fünf humoristische Erzählungen von B. Němcová einreichte. Dieser Sammelband weist mit einer Gesamtzahl von zwanzig humoristischen Texten bereits eine ganz andere Konzeption auf, als die gemeinsam mit A. H. Škultéty verfaßte Sammlung, die nur zwei bzw. drei Texte ähnlicher Art enthält. Mit ihr kontrastiert bereits auch die zu gleicher Zeit (1857—1858) veröffentlichte Sammlung slowakischer Erzählungen Božena Němcová mit ihren elf humoristischen Texten.

So kam es also, daß die Konturen des Komplexes humoristischer Erzählungen, die in der slowakischen Tradition der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts lebten, vom Werk B. Němcovás und später vom Sammelband P. Dobšinský genauer umrissen wurden. Die bekannte Widerstandsfähigkeit der Folklore gestattet es anzunehmen, daß in der slowakischen mündlichen Überlieferung zur selben Zeit nicht nur die von B. Němcová erst in den fünfziger Jahren aufgezeichneten Stoffe vorkamen, sondern auch jene Erzählungen lebten, die P. Dobšinský später niederschrieb und seinen älteren Aufzeichnungen angliederte, die ebenfalls noch aus der Mitte der vierziger Jahre stammten. Mit dieser Erweiterung des Gesichtsfeldes bahnten B. Němcová und P. Dobšinský den slowakischen humoristischen Erzählungen einen Weg auch in die Verlegerpraxis und gaben dadurch späteren Generationen ein Beispiel.

Slovenský národopis

Casopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 28, 1980, číslo 3

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
PhDr. BOŽENA FILOVÁ, CSc.

Výkonná redaktorka
PhDr. VIERA GAŠPARÍKOVÁ, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emília
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., Igor Krištek, CSc., PhDr. Milan
Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 884 16 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,-; celoročné pred-
platné Kčs 80,-

Výmer SÚTI č. 8/6.

Rozširuje Poštová novinová služba, objed-
návky vrátane do zahraničia a predplatné
prijíma PNS — Ústredná expedícia a do-
voz tlače, Gottwaldovo nám. 6/VII, 884 19
Bratislava. Možno objednať aj na každej
pošte alebo u doručovateľa.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1980

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 28, 1980, № 3

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера
Гашпарикова

Адрес редакции: 884 16 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 28, 1980 Nr. 3. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašparíková

Redaktion: 884 16 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 28, 1980, No. 3

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences.

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašparíková

Editor: 884 16 Bratislava, Klemensova 19,
L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 28, 1980, No. 3

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Viera Gašparíková

Rédaction: 884 16 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

Tan Hala
47